

ПЕДАГОГІЧНИЙ АЛЬМАНАХ «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ: ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА»

Збірник матеріалів

**V Всеукраїнської конференції
здобувачів вищої освіти і молодих учених**

(6 листопада 2025 року)

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Державний заклад
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені К. Д. УШИНСЬКОГО»

ФАКУЛЬТЕТ ДОШКІЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ
КАФЕДРА СІМЕЙНОЇ ТА СПЕЦІАЛЬНОЇ
ПЕДАГОГІКИ І ПСИХОЛОГІЇ

Збірник матеріалів
V Всеукраїнської конференції
здобувачів вищої освіти і молодих учених

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ:
ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА

Випуск 5
6 листопада 2025 року

Одеса
Видавництво ТОВ «Лерадрук»
2025 рік

Рекомендовано до друку Вченою радою університету Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського» (протокол №5 від 30.10.2025).

Рецензенти:

Листопад О. А. – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри дошкільної педагогіки, ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського»;

Бабчук О. Г. – кандидат психологічних наук, доцент, завідувач кафедри психології та педагогіки, Одеський державний університет внутрішніх справ.

Педагогічний альманах «Актуальні проблеми дошкільної освіти: теорія та практика»: збірник матеріалів V Всеукраїнської конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених (6 листопада 2025 року). Одеса: Видавництво ТОВ «Лерадрук», 2025. Вип. V. 272 с.

ISBN: 978-617-7768-55-4

Організаційний комітет:

Богуш А. М. – дійсний член НАПН України, доктор педагогічних наук, професор (голова);

Сторож В. В. – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри сімейної та спеціальної педагогіки і психології (заступник голови);

Кавиліна Г. К. – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри сімейної та спеціальної педагогіки і психології (відповідальний секретар);

Булгакова О. Ю. – доктор психологічних наук, доцент, декан факультету дошкільної педагогіки та психології;

Тубичко Ю. О. – старший викладач кафедри сімейної та спеціальної педагогіки і психології.

Матеріали збірника відображають наукові дослідження і їх результати, здобуті в процесі науково-дослідної роботи студентів та молодих науковців, які навчаються у закладах вищої освіти України.

Відповідальність за зміст, точність цитат, прізвищ і представлених даних несе автор.

льного віку.....	74
<i>Скороход О. О.</i> Спільна діяльність дорослих і дітей як чинник формування позитивних взаємин у сім'ї....	80
<i>Хлань А. С.</i> Методика роботи з картинками з дітьми раннього віку.....	86
<i>Бабчук М. І., Христова Н. С.</i> Формування вольової регуляції в умовах індивідуальної спортивної діяльності....	91
<i>Шкурка О. В.</i> Методика організації фізкультурно-оздоровчої роботи в сучасному ЗДО.....	97
<i>Krymova N. O., Azarkina O. V.</i> The role of isotherapy in the formation of the emotional-volume sphere of elderly preschoolers.....	108
<i>Cojocari L.</i> Fundamente organizațional-pedagogice ale formării competenței profesionale a cadrelor didactice în educația pentru sănătate.....	115
<i>Ohrimenco (Boțan) A.</i> Percepții parentale privind utilizarea tehnologiei în copilăria timpurie: perspective educaționale pentru o mediere digitală conștientă.....	127

Розділ III. Особливості інклюзивних підходів

<i>Ковиліна В. Г., Кожемякіна В. В.</i> Ігрові методи у психологічній корекції комунікативних труднощів дітей старшого дошкільного віку із ЗПР.....	147
<i>Коргун Л. М.</i> Дослідження інклюзивної компетентності майбутніх вихователів.....	153
<i>Літовченко О. В., Лисименко А. Б.</i> Особливості розвитку довільної уваги у дітей із порушеннями мовлення.....	160
<i>Літовченко О. В., Роговець А. С.</i> Використання методів казкотерапії для розвитку мовлення у дітей дошкільного віку.....	168
<i>Парубська О. В.</i> Розвиток мовлення у дітей старшого дошкільного віку (на прикладі дітей з вадами слуху).....	176
<i>Krymova N. O., Zorochkina T. S.</i> The role of art-therapy in the formation of an inclusive educational environment in preschool institutions.....	183
<i>Tubychko Y. O.</i> Peculiarities of communicative speech	

Розділ III

ОСОБЛИВОСТІ ІНКЛЮЗИВНИХ ПІДХОДІВ

ІГРОВІ МЕТОДИ У ПСИХОЛОГІЧНІЙ КОРЕКЦІЇ КОМУНІКАТИВНИХ ТРУДНОЩІВ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ІЗ ЗПР

**К. пед. н, доц. В. Г. Ковиліна
Магістрантка В. В. Кожемякіна**

Одним із провідних завдань сучасної дошкільної освіти є забезпечення гармонійного розвитку дитини, зокрема формування її комунікативної сфери, що виступає важливою умовою соціалізації, навчальної успішності та становлення особистості. Саме у старшому дошкільному віці відбувається інтенсивне оволодіння мовленням як засобом спілкування та засвоєння соціального досвіду. Проте у дітей із затримкою психічного розвитку (ЗПР) зазначені процеси мають низку особливостей: відзначаються обмежений словниковий запас, низька мовленнєва активність, труднощі у встановленні контактів з дорослими та однолітками, що нерідко призводить до соціальної ізоляції та ускладнень адаптації у шкільному середовищі.

Сучасні дослідження підтверджують, що ефективна корекція комунікативної сфери дітей із ЗПР є нагальною потребою інклюзивної освіти. О. М. Семенцова обґрунтовує необхідність розробки нових психокорекційних методик, які враховують специфіку дошкільного віку та умови освітнього середовища [4]. Важливе місце серед таких засобів займають ігрові методи, що відповідають провідному виду діяльності дошкільників і створюють умови для природного, емоційно значущого засвоєння комунікативних навичок. Як зазначають С. Іванчук та В. Алексеєнко, ігрові

технології стимулюють розвиток мовленнєвої ініціативи, підвищують зацікавленість у спілкуванні та знижують рівень тривожності у дітей з мовленнєвими порушеннями [2].

Практичні аспекти використання гри як засобу мовленнєвої корекції знайшли відображення у дослідженнях І. І. Дорожко, О. Є. Малихіної та Л. В. Туріщевої, які довели, що настільні ігри сприяють розвитку зв'язного мовлення та формуванню діалогічної компетентності дітей із ЗПР [1]. У свою чергу, Г. О. Найдьонова та І. В. Терьошина підкреслюють, що ігрова діяльність забезпечує не лише розвиток мовлення, а й покращення комунікативної адаптації, допомагаючи дітям долати одноманітність і нестійкість соціальних контактів [3].

Таким чином, застосування ігрових методів у психологічній корекції комунікативних труднощів дітей старшого дошкільного віку із ЗПР є актуальним науковим і практичним завданням, що має значний потенціал для оптимізації процесів розвитку та соціалізації дітей з особливими освітніми потребами.

Традиційні форми корекційно-розвивальної роботи, спрямовані на формування мовленнєвих навичок, нерідко орієнтовані на механічне відпрацювання мовленнєвого матеріалу, що знижує їхню ефективність у дітей із ЗПР, для яких провідним видом діяльності залишається гра. У сучасних умовах інклюзивної освіти актуалізується потреба у створенні таких психокорекційних програм, які б органічно поєднували навчальні та ігрові завдання, стимулювали мовленнєву активність, сприяли розвитку емоційної сфери та формували позитивну мотивацію до спілкування.

Як свідчать дослідження сучасних українських науковців (О. М. Семенцова [4], С. Іванчук, В. Алексеєнко [2], І. І. Дорожко, О. Є. Малихіна, Л. В. Туріщева [1]), ігрові методи є одним із найефективніших засобів корекції, оскільки вони забезпечують природність комунікативної ситуації, дозволяють дитині проявляти ініціативу та набувати

досвіду соціальної взаємодії у безпечному, емоційно привабливому середовищі. Однак, незважаючи на наявність окремих напрацювань, системні дослідження застосування ігрових методів саме для психологічної корекції комунікативних труднощів дітей старшого дошкільного віку із ЗПР є недостатніми.

Отже, проблема полягає у пошуку й науковому обґрунтуванні ефективних ігрових методик, які сприятимуть розвитку комунікативної сфери дітей із ЗПР та забезпечать їхню успішну інтеграцію в освітнє й соціальне середовище.

Метою дослідження є розробка та експериментальна перевірка ефективності ігрових методів у психологічній корекції комунікативних труднощів дітей старшого дошкільного віку із затримкою психічного розвитку.

Для досягнення поставленої мети у ході роботи були визначені такі завдання:

1. Здійснити теоретичний аналіз психолого-педагогічних підходів до проблеми розвитку комунікативної сфери дітей із ЗПР.

2. Визначити особливості комунікативних труднощів у дітей старшого дошкільного віку із затримкою психічного розвитку.

3. Розробити комплекс ігрових методів і вправ, спрямованих на формування мовленнєвої активності та соціальної взаємодії дітей із ЗПР.

4. Організувати та провести експериментальне дослідження із застосуванням запропонованих ігрових методів.

5. Оцінити динаміку змін у розвитку комунікативної сфери дітей після впровадження психокорекційної програми.

6. Сформулювати висновки та визначити перспективні напрями подальших наукових розвідок у цій сфері.

На першому етапі було здійснено вивчення сучасних наукових праць вітчизняних та зарубіжних дослідників, присвячених проблемі розвитку комунікативних умінь у дітей дошкільного віку. Особливу увагу приділено працям,

де висвітлено специфіку формування мовлення у дітей із ЗПР, а також психокорекційні стратегії подолання комунікативних труднощів (Семенцова О. М. [4]; Іванчук С., Алексєєнко В. [2]). Це дозволило уточнити понятійний апарат дослідження та виокремити найбільш ефективні напрями корекційного впливу.

На другому етапі проведено констатувальний експеримент, що передбачав спостереження, індивідуальні бесіди та діагностичні методики (оцінка словникового запасу, рівня діалогічного мовлення, умінь встановлювати та підтримувати контакт з однолітками). Результати показали, що більшість дітей мали недостатній рівень мовленнєвої активності, обмежене використання засобів невербальної комунікації, труднощі у побудові зв'язних висловлювань і слабку ініціативність у міжособистісних контактах.

На основі теоретичного аналізу та результатів констатувального етапу була створена психокорекційна програма, що включала різні види ігор:

- мовленнєві ігри («Скажи навпаки», «Добери слово», «Продовж речення»), спрямовані на активізацію словникового запасу;
- сюжетно-рольові ігри («У магазині», «У лікарні», «Подорож»), які розвивали навички діалогу та співпраці;
- ігри з правилами («Крокодил», «Телефон»), що формували вміння дотримуватися норм комунікації;
- емоційно-виразні ігри («Покажи настрій», «Відгадай емоцію»), які сприяли розвитку невербальних засобів спілкування.

Корекційна робота проводилася протягом кількох місяців у малих групах (по 4–6 дітей), двічі на тиждень. Кожне заняття мало чітку структуру: вступна частина (створення позитивного емоційного настрою), основна частина (проведення комплексу ігор), заключна частина (підбиття підсумків та емоційна релаксація). Програма реалізовувалася у тісній співпраці з вихователями та батьками.

На завершальному етапі дослідження проведено контрольні вимірювання за тими ж показниками, що й на констатувальному етапі. Отримані результати свідчили про істотні позитивні зміни: збільшення кількості ініціативних висловлювань, розширення словникового запасу, покращення структури діалогів, зростання емоційної виразності та здатності до співпраці в групі.

Аналіз результатів дав змогу зробити висновок про ефективність застосування ігрових методів у психологічній корекції комунікативних труднощів дітей старшого дошкільного віку із ЗПР. Перспективним виявляється подальше вивчення можливостей інтеграції ігрових методик у освітній процес дошкільних закладів, удосконалення індивідуальних програм корекції та залучення батьків до системної роботи з розвитку комунікативних умінь дитини.

Аналіз даних констатувального етапу засвідчив, що більшість дітей старшого дошкільного віку із ЗПР характеризуються недостатньою сформованістю комунікативної сфери. Зокрема, у 68 % дітей виявлено обмежений активний словник, у 74 % – труднощі у побудові діалогічних висловлювань, у 59 % – слабку ініціативність у встановленні контактів з однолітками. Крім того, у понад половини обстежених дітей простежувалася недостатня емоційна виразність та нерозвиненість невербальних засобів спілкування.

Впровадження комплексу ігрових методів і вправ дало позитивну динаміку. Після завершення формувального експерименту у 82 % дітей спостерігалось істотне зростання мовленнєвої активності, що виявлялося у більшій кількості ініціативних реплік та розгорнутих висловлювань. Словниковий запас розширився у середньому на 25–30 %, діти почали активніше використовувати засоби емоційної виразності та невербальної комунікації (жести, міміку, інтонацію). Показники сформованості діалогічного мовлення підвищилися на 35 %, а рівень умінь співпрацювати у групових формах діяльності – на 41 %.

Отримані результати підтверджують ефективність застосування ігрових методів як психокорекційного інструменту розвитку комунікативної сфери дітей старшого дошкільного віку із ЗПР. Позитивні зміни відзначали не лише дослідники, але й вихователі та батьки, які зауважували зростання впевненості у спілкуванні, прагнення до взаємодії та підвищення емоційної відкритості дітей.

Ігрові методи виявилися ефективним інструментом психологічної корекції комунікативної сфери дітей старшого дошкільного віку із затримкою психічного розвитку. Застосування спеціально розробленого комплексу ігор сприяло підвищенню мовленнєвої активності, розвитку діалогічного мовлення та навичок соціальної взаємодії. Використання ігрових методів дозволяє поєднувати навчально-корекційний та соціалізаційний ефекти, створюючи емоційно комфортне середовище для розвитку комунікативних умінь. Отримані результати можуть бути використані у практичній роботі педагогів, психологів та логопедів у дошкільних закладах, а також для розробки рекомендацій щодо індивідуальної та групової психокорекції.

Подальші дослідження можуть зосереджуватися на вивченні ефективності різних видів ігрових методик, таких як рольові, театралізовані та рухливі ігри, у розвитку конкретних комунікативних навичок дітей із ЗПР. Цікавим напрямом є також аналіз довготривалого ефекту застосування ігрових методів на комунікативну сферу дошкільників. Важливим є розроблення практичних рекомендацій для інтеграції ігрових методів у інклюзивну освіту та сімейне виховання. Окрім цього, перспективним є порівняння ефективності ігрових методів у роботі з різними категоріями дітей із особливими освітніми потребами.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дорожко І. І., Малихіна О. Є., Туріщева Л. В. Розвиток діалогічного мовлення у дітей із затримкою психіч-

ного розвитку: методичні рекомендації. Київ: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018. 198 с.

2. Іванчук С., Алексєєнко В. Використання ігрових технологій у психокорекційній роботі з дітьми дошкільного віку. *Психологічна наука та освіта*. 2020. № 3. С. 45–53.

3. Найдьонова Г. О., Терьошина І. В. Ігрова діяльність як засіб формування комунікативної адаптації дітей старшого дошкільного віку із ЗПР. *Вісник психології та педагогіки*. 2019. № 2. С. 32–40.

4. Семенцова О. М. Психологічна корекція комунікативної діяльності старших дошкільників із затримкою психічного розвитку: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07. Київ, 2021. 210 с.

ДОСЛІДЖЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ

К. пед. н., доц. Л. М. Коргун

Впровадження інклюзивної освіти в Україні та її реалізація в закладах освіти, зокрема закладах дошкільної освіти, тема, яка сьогодні набуває все більшої актуальності та практичної необхідності. Інклюзія визнає право кожної дитини на отримання якісної освіти, незалежно від її індивідуальних потреб та обмежень. Інклюзивна освіта стає ключовим принципом навчання у новій українській школі. Прийнятий в 2024 році Закон «Про дошкільну освіту» декларує «доступність дошкільної освіти, як сукупність гарантованих прав і можливостей для їх реалізації з урахуванням індивідуальних особливостей, потреб і можливостей кожної дитини у здобутті дошкільної освіти; створення умов, зокрема інклюзивного освітнього середовища, для здобуття дошкільної освіти дітьми з особливими освітніми потребами з урахуванням особливостей їхнього розвитку

Збірник матеріалів
V Всеукраїнської конференції
здобувачів вищої освіти і молодих учених

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ:
ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА

Випуск 5

6 листопада 2025 року

Виготовлено з готового оригінал-макету
Технічне редагування матеріалів збірника – О.І. Кисельова.

Підписано до друку 03.11.2025 р. Папір офсетний. Формат 60×90/16.
Гарнітура «Times New Roman». Ум.-друк. арк. 16,3.
Тираж 300 прим. Зам. № 37.

Видавництво ТОВ «Лерадрук»
Свідоцтво ДК № 2645 від 11.10.2006 р.
м. Роздільна, вул. Європейська, 44.
E-mail: leradruk@gmail.com